FRANKOFONİ

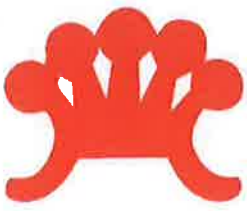
ISSN 1016-4537

Charles Baudelaire Özel Bölümü (XXIV) / Dossier Charles Baudelaire (XXIV)

André Malraux Dosyası / Dossier André Malraux

Orhan Veli Dosyası / Dossier Orhan Veli

Çeşitli İncelemeler / Considérations Générales

Ortak Kitap No **30**

Şubat, Mart / Février, Mars 2017

FRANKOFONİ

Charles Baudelaire Özel Bölümü (XXIV) / Dossier Charles Baudelaire (XXIV)

André Malraux Dosyası / Dossier André Malraux

Orhan Veli Dosyası / Dossier Orhan Veli

Çeşitli İncelemeler / Considérations Générales

Ortak Kitap No ***30***

Şubat, Mart / Février, Mars 2017

ISSN 1016 - 4537

FRANKOFONİ

Fransız Dili ve Edebiyatı İnceleme ve Araştırmaları Ortak Kitabı
Revue d'études et recherches francophones

Sahibi
Directeur de la publication
Uluslararası Eğitim Öğretim Basın Yayın Matbaacılık
Turizm Tekstil Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.Adına
Serhat Kurbani TURAN

Kurucu
Fondateur
Tuğrul İNAL

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Rédacteur en chef
Tuğrul İNAL

Yazı Kurulu
Comité de rédaction
Kemal ÖZMEN, Jale ERLAT, Nizamettin KASAP, Özlem KASAP, Pierre BASTIN, Damla ŞIKEL,
Ceren ÖZGÜLER, Eylem Aksoy ALP

Fransız Elçiliği Kültür Servisi'nin Katkılarıyla Hazırlanmıştır.
Publié avec le soutien des Services Culturels de l'Ambassade de France.

Araştırma/İnceleme yazılarının sorumluluğu yazarlarına aittir. Ortak Kitabı bağlamaz.
La responsabilité des études incombe aux auteurs.
L'organisme éditeur n'est aucunement responsable.

Adres/*Adresse*
Konur 2 Sokak 36/13 Kızılay - ANKARA
Tel : 0312 - 425 39 20
Fax: 0312 - 417 57 23

Frankofoni Ortak Kitabı MLA (Modern Language Association of America) ve Ulakbim kapsamındadır.

L'ouvrage collectif Frankofoni est cité dans l'index de MLA (Modern Language Association of America) et de Ulakbim.

Bizim Grup Basımevi Yayın Dağıtım Ajans, Tanıtım, Org. Yay. Dağ. San. ve Tic. Ltd.Şti.
Tel: (0312) 431 88 81 - 418 18 03 • Faks: (0312) 433 36 36
İmprimerie Bizim Grup Basımevi

FRANKOFONİ'ye gönderilen yazıların değerlendirilmesinde hakemliklerine başvurduğumuz öğretim üyelerine teşekkür ederiz.
Nous remercions les membres du corps académique qui ont prêté leur concours à l'évaluation des articles.

Prof. Dr. Gönül YILMAZ
Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih -Coğrafya Fakültesi

Georges FRÉRIS
Université Aristote de Thessalonique, Grèce

Prof. Dr. Kemal ÖZMEN
Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Ankara

Prof. Dr. Ekrem AKSOY
Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Ankara

Prof. Dr. Tuna ERTEM
Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi

Prof. Edmond NOGACKI
Faculté des Lettres, Langues, Arts et Sciences Humaines
Université de Valenciennes et Hainaut-Cambrésis, France

Prof. Dr. Tanju İNAL
Bilkent Üniversitesi, Uygulamalı Yabancı Diller Yüksekokulu, Ankara

Prof. Dr. Hasan ANAMUR
Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, İstanbul

Prof. Dr. A. Hamit SUNEL
Bilkent Üniversitesi, Uygulamalı Yabancı Diller Yüksekokulu, Ankara

Prof. Dr. Sevim AKTEN
Atatürk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Erzurum

Prof. Dr. Magdalena WANDZIOCH
Université de Silésie, Institut d'Etudes Romanes, Pologne

Prof. Dr. Bahadır GÜLMEZ
Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eskişehir

Prof. Dr. Arzu ETENSEL İLDEM
Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi

Prof. Dr. Cengiz ERTEM
Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ankara

Prof. Dr. Nedim KULA
Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi

Prof. Dr. Emin ÖZCAN
Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi

Prof. Dr. Aleksandra GRZYBOWSKA
Université de Silésie, Institut d'Etudes Romanes, Pologne

Barbara BLACWELL GÜLEN
Bilkent Üniversitesi Uygulamalı Yabancı Diller Yüksekokulu, Ankara

Lelia TROCAN
Université de Craiova, Roumanie

Dr. Abidin EMRE
Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi

Prof. Dr. Zeynep MENNAN
Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi

Prof. Dr. Kubilay AKTULUM
Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Ankara

Dr. Şirin YENER
Bilkent Üniversitesi, Uygulamalı Yabancı Diller Yüksekokulu, Ankara

Pierre BASTIN
Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Ankara

Prof. Dr. Jale ERLAT
Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Ankara

Prof. Dr. Mümtaz KAYA
Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Ankara

Yrd. Doç. Dr. Nizamettin KASAP
Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Ankara

Prof. Dr. Tuğrul İNAL
Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ankara

İçindekiler / Sommaire

CHARLES BAUDELAIRE ÖZEL BÖLÜMÜ (XXIV)
DOSSIER CHARLES BAUDELAIRE (XXIV)

Baudelaire İçin Dramatik Bir Okuma (XV) Senfonik Şiir (VIII) Bir "Tür" Şiir – Tiyatro İçin Bir Empati Denemesi
Tuğrul İnal 1

Une lecture dramatique pour Baudelaire (XV) Poème symphonique (VIII) Pour un "Genre" de poésie-théâtre, Essai empathique
Tuğrul İnal 15

Le poète maudit et la langue du livre : La poésie de Baudelaire et ses premiers traducteurs en Hébreu moderne
Dory Manor 29

La Fanfarlo, Baudelaire'in Aynadaki Yüzü
Nedim Kula 43

Baudelaire'de Gönüllü Ölü Tasarımı
Yavuz Kızılçim 53

Kötülük Çiçekleri'nin Yasaklanmış Şiirlerinde Aşkın Görünümleri: *Neşideler Neşidesi* İle Bir Karşılaştırma
M. Emin Özcan 65

Henri Cantel, disciple et imitateur de Baudelaire
Andrea Schellino 73

ANDRÉ MALRAUX DOSYASI
DOSSIER ANDRÉ MALRAUX

Portrait de l'artiste en rival fraternel : Georges Didi-Huberman et André Malraux
Jean-Pierre Zarader 85

Malraux l'inattendu (ou) Malraux, l'homme des métamorphoses
Jean-Claude Larrat 97

Un projet d'exposition : "La vieillesse des maîtres" par André Malraux
Évelyn Lantonnet 109

Malraux ou l'homme de tous les engagements
Anissa Benzakour Chami 123

L'Art, le temps et la métamorphose : Un aspect révolutionnaire
de la théorie de l'art d'André Malraux
Derek Allan 135

Réflexions de Malraux sur la condition de l'homme
Xu Feng 147

Düşman Kardeşler ya da Sartre Malraux'yu Nasıl Okudu
Engin Bezci 157

ORHAN VELİ DOSYASI
DOSSIER ORHAN VELİ

Yalnız Seni Arıyorum Nahit Hanım'a Mektuplar: Orhan Veli İçin Dramatik Bir Okuma
Bir Empati Denemesi
Tuğrul İnal 171

Bir Garip Orhan Veli
Hâle Seval 185

Melih Cevdet Anday'ın Düşünce Yazılarında Garip Hareketi ve
Orhan Veli Kanık
Ali Algül 195

Garip Şiiri ve Gerçeküstücülük
Müesser Yeniay 209

ÇEŞİTLİ İNCELEMELER
CONSIDÉRATIONS GÉNÉRALES

Assembler le désaccord ou le désir du continu
le récit *"Glissant"* dans *les Années* d'Annie Ernaux
Jolanta Rachwalska von Rejchwald 215

Les enfants du crépuscule de Serge Brussolo en tant que roman labyrinthique
Aleksandra Bogusławska 225

Patrick Modiano, Bellek Arkeoloğu
Tanju İnal 239

La perception de l'autre chez Le Clézio
Ceren Özgüler 245

La réinterprétation du mythe d'Œdipe dans le roman *Œdipe sur la route* de Henry Bauchau
Pierre Bastin 257

Waiting for Godot, Traduction ou réécriture?
Beki Haleva 265

Karşıtların Kesişimi : 1960'lı Yılların Başkaldırı Tiyatroları
Damla Şıkel 277

Şiir Çevirisi ve Orhan Veli Şiirlerinin Fransızca Çevirileri Üzerine (I)
Nizamettin Kasap 289

Çevrimiçi Fan Toplulukları ve Çeviri Eğitiminde Sahadan İlk Sesler
Emine Bogenç Demirel - Zeynep Görgüler 303

Çevirmenlik ve Yaratıcılık
A. Şirin Okyayuz - Mümtaz Kaya 317

Kültürlerarası Çeviri ve Yenidenyaratma Üzerine Bir İnceleme: *Benim Adım Kırmızı*
Serhan Dindar 341

Yayın Tarama 351

ÇEVRİMİÇİ FAN TOPLULUKLARI VE ÇEVİRİ EĞİTİMİNDE SAHADAN İLK SESLER

Emine BOGENÇ DEMİREL*
Zeynep GÖRGÜLER**

COMMUNAUTÉS DES FANS ET LES PREMIERS ÉCHOS DU TERRAIN DANS LA FORMATION EN TRADUCTION

Aujourd'hui, les nouvelles technologies transforment les pratiques de commununication et le partage de l'information des individus. Cette nouvelle configuration structurée autour de la toile internet permet aux utilisateurs la possibilité de produire, d'échanger, de partager des contenus multimédias et de coopérer entre eux (Castells, 2008). Les nouvelles sociabilités s'organisent autour des médiaux sociaux, des micros-blogs et des communautés digitales ouvertes. L'usage extensive des médias sociaux restructurent aussi les méthodes d'enseignement (Gee et Hayes, 2011). Cette recherche souligne l'importance de l'utilisation des applications s'organisant autour des communautés de fans au sein de la formation en traduction (Edfeldt vd., 2012). Nous mettons en oeuvre les manières d'utilisation des médias sociaux chez les étudiants -futurs traducteurs- du département des langues et littératures occidentales à l'Université Technique de Yıldız. Nous présentons les approches et les attentes de ces derniers sur l'intégration des communautés de fans se concentrant sur les pratiques traductives et les méthodes de formation en traduction. Pour ce faire, nous abordons une étude de terrain fondée sur des enquêtes semi-directifs réalisées auprès des étudiants choisis.

Mots-clés: *formation en traduction, société en réseau, nouvelles sociabilités, médias sociaux, communautés digiales des fans, litéracie digitale.*

ONLINE FAN COMMUNITIES AND FIRST VOICES FROM THE FIELD IN TRANSLATION TRAINING

Recent communication and media technologies transform data sharing and communicating patterns of individuals in modern day communities. Within the framework of new sociability, social network is defined as the medium for communication between individuals (Castells, 2008). The extensive use of social networks is re-organizing the learning process in that manner (Gee and Hayes, 2011). In this study, the importance of the environment and tools that are presented by the online fan communities originating from social media will come into question in terms of translation training (Edfeldt, vd., 2012). Social media utilization habits of the students in the Department of Western Languages and Literatures at Yıldız Technical University will be mentioned together with the perspectives and expectations of online fan communities focusing on translation practice about their integration into the process of education. Therefore, surveys are conducted to the students

* Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Fransızca Mütercim-Tercümanlık Bölümü
emine.bodem@gmail.com
** Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Fransızca Mütercim-Tercümanlık Bölümü
zeynepsuter@gmail.com

and acquired data is interpreted with the methodology of descriptive content analysis (Şimşek et Yıldırım, 2013). As a result, implications of the translation applications provided by the online fan communities in existing translation training methodologies become more of an issue.

Keywords: *translation training, network society, new sociabilities, social networks, online fan communities, new media literacy.*

1. Ağ Toplumu, Yeniden Yapılanan Eyleyiciler ve Pratikleri

Küreselleşme hareketiyle birlikte, teknolojik altyapının ve yeni iletişim araçlarının gelişmesi ve yaygınlaşması, parçası olduğumuz toplumu farklı bir yönde dönüştürmeye devam etmektedir. Özellikle 2000'li yıllarda, internet ağı tabanlı yeni medya ve iletişim teknolojilerinin kullanımıyla ortaya çıkan yeni üretim/tüketim alışkanlıkları, *ağ toplumunun*[1] şekillenmesine zemin hazırlamaktadır (Castells, 2008). Geleneksel toplum yapısının parçalanıp, bölünmesi ve ağ mantığı etrafında yeni bir şekle bürünmesi sonucunda bireysel ve toplumsal iletişim kurma pratikleri değişime uğramıştır.

Yeni toplumsallaşma alanı olarak kabul edilen *sosyal medya* merkezli iletişim ağlarının niteliklerini özetleyen kavramlar oldukça dikkat çekicidir. Sosyal medya, kullanıcılar tarafından yaratılan içeriğin paylaşıldığı yazılım araçlarını tanımlayan geniş bir kavramdır. Sosyal medya kapsamına, sosyal ağ siteleri, bloglar, wikiler ile çevrimiçi fotoğraf ve video paylaşım siteleri girmektedir. Bu bağlamda, sosyal medya platformları üzerinde ağlar kuran iletişimin nitelikleri şu şekilde tanımlanabilmektedir: "Zamandan ve mekandan bağımsız, anlık, hızlı, yatay, içeriğin kullanıcı tarafından üretildiği, gönüllü paylaşıma dayalı, katılımcı, amatör, etkileşime ve diyaloga açık, [...] bireysel ve farklı seslerin birlikte yer aldığı, melez, alternatif, ifade özgürlüğünün öne çıktığı [...] bir ortamdır sosyal medya" (Şener, 2013: 254).

Yukarıda, yeni iletişim pratikleriyle ilişkilendirilen kavramlar ışığında toplum haritasının nitelik ve biçimi dönüşmektedir. Bu çerçeveden bakıldığında, toplumun kendini sürekli yeniden üreten dinamik bir doğaya sahip olması ve buna paralel olarak ağ mantığı üzerine kurulan yeni toplumsallıklar, ürünü, üreteni/tüketeni, üretim ve tüketim biçimlerini, iletişim kanallarını ya da geniş anlamıyla tüm toplumsal ve kültürel hareketleri yeniden üretmektedir. Ürünün üretimi, tüketimi, dağıtımı internet tabanlı elektronik ortama taşınmaktadır. Böylelikle, her kullanıcı içerik üretebilmekte, ürettiği içeriği diğer kullanıcılarla paylaşabilmekte ve aynı zamanda ürettiğini tüketebilmektedir.

Sanal deneyimler çerçevesinde yükselen yeni toplumsallıklar, eğitim alanında yaşanan teknolojik dönemeci açıklar niteliktedir. Bu bağlamda, sosyal medya tabanlı eğitim ortamlarının ve uygulamalarının önemini vurgulayan görüşler öne çıkmaktadır. Bundan böyle, elektronik ağlarla birbirine bağlanan bir nesilden söz etmek mümkündür. Yaşları 18 ile 25 arasında olan, kimilerine göre *Y kuşağı*, kimilerine

göre ise *dijital yerliler* olarak tanımlanan hedef kitlenin alışkanlıkları, davranışları ve yaşam biçimleri, eğitim ve öğretim süreçlerinin yeniden biçimlenmesini gündeme taşımaktadır (Prensky, 2001; Jenkins, 2006; Gee ve Hayes, 2011). Bu bağlamda, Prensky (2001), dijital yerliler ve dijital göçmenler olmak üzere toplumda yer alan iki farklı kesimin varlığına dikkat çekmektedir. Dijital yerliler, elektronik ortamda içerik üretme/tüketme ve yayma konusundaki esneklikleri, teknolojik altyapıyı kullanma becerileri, hızlı ve çoklu düzlemlerde hareket etme kabiliyetleri vb. yönleriyle dijital göçmenlerden farklılaşmaktadırlar. Bu nedenle, yeni toplumsal hareketlerin tetikleyicisi konumunda yer alan dijital yerliler ya da daha açık bir ifadeyle yeni nesil öğrencilerin, farklı davranış biçimleri, pratikleri, yaşam tarzları benimsemeleri kabul edilmesi gereken bir gerçektir. Dolayısıyla, yeni medya ve iletişim teknolojilerine dayalı toplumsal hareketler, eğitim alanında kuramsal ve uygulamalı düzlemde, yeni kavramsallaştırmaların/yaklaşımların oluşmasına öncülük etmektedir.

Sosyal medya tabanlı eğitim ortamlarını inceleyen Gee ve Hayes (2011), *enformel* eğitim sürecinin merkezinde yer alan ve ortak zevklerin, tutkuların, hazların paylaşıldığı çevrimiçi eğitim ortamlarına[2] dikkat çekmektedir. Bu bağlamda, sosyal medya etrafında biçimlenen enformel eğitim platformlarının başlıca uygulamalarından biri olan çevrimiçi fan toplulukları[3], Jenkins'e (2006) göre yeni toplumsallıklar bağlamında öne çıkan katılımcı toplum modelinin birebir yansımasıdır. Söz konusu olan çevrimiçi fan topluluklarının etrafında şekillenen enformel eğitim uygulamaları, öğrenciye okurken yazmasını, tüketirken üretmesini, öğrenirken öğretmesini sağlarken aynı zamanda öğrencinin toplumsal hareketlere katılımını desteklemektedir. Böylelikle, öğrenci ortak zevkleri ve ilgi alanları çerçevesinde diğer kullanıcılarla bir araya gelmekte, çevrimiçi fan topluluklarında içerik (yeniden)- üretmek, (yeniden)-çeviri yapmak ve çeşitli kültürel ürünleri dolaşıma sokmak gibi yaratıcılığın öne çıktığı pratikleri deneyimleme şansına sahip olmaktadır (agy, 2006). Çevrimiçi fan topluluklarının odaklandıkları çeviri hareketleri, manga (Japon çizgi-romanı), anime (Japon çizgi-filmi), dijital oyun, film, dizi, edebiyat vb. kültürel ürünler etrafında gelişmektedir (Edfeldt, Fjordevik ve Inose, 2012).

2. Sosyal Medya Ağları ve Çeviri Eğitiminin Yenilenen Yüzü

Günümüzde, ağ temelli iletişim pratiklerinin geliştiği *sosyal medya türevli eğitim ortamları*, çeviri eğitiminde başvurulan uygulamalar olarak değer kazanmaktadır (O'Hagan, 2008; Desjardins, 2011; Inose, 2012; Edfeldt, Fjordevik ve Inose, 2012; Olvera-Lobo ve Gutierrez-Artacho, 2014). Yükselen yeni toplumsallıklar çevresinde vurgulanan etkileşimsellik, paylaşım, işbirliği, kullanıcı türevli içerik, gönüllülük ve amatör gibi kavramlar ışığında, çeviri eğitimine yönelik kuramsal ve uygulamalı alanda yeni soruşturma biçimleri şekillenmektedir. Yukarıda sözü edilen çevrimiçi fan toplulukları, birer çeviri eğitimi ortamı olarak araçsallaştırılmaktadır. Bu bağlamda,

internet ağının görünür kıldığı çevrimiçi fan toplulukları, kültürel ürünlerin çevirisine yoğunlaşan enformel çeviri eğitimi ortamları olarak anlam kazanmaktadırlar (Edfeldt vd., 2012). Bu görüşlere paralel eksende, çevrimiçi fan topluluklarının sunduğu araçların ve ortamların, çeviri eğitiminin değişik zamanlarda, ortamlarda ve biçimlerde gerçekleşen bir süreç olabileceği Inose (2012) tarafından ifade edilmektedir. Ortak zevklerin, hazların ve tutkuların egemen olduğu bu ortamlarda, öğrenci, çeviri pratiğine yönelik bireysel yetilerini ve becerilerini geliştirme ve paylaşma fırsatı yakalamaktadır. Bu noktada, tek taraflı bilgi akşının aksine, etkileşime açık, öğrenci ve eğitmen arasındaki diyalogun yatay bir düzlemde gelişmekte olduğu, öğrencinin hem üretici hem tüketici konumuna yükseldiği bir çeviri eğitimi ortamının temelleri atılmaktadır. Böylece, demokratik, paylaşımcı, katılımcı, işbirlikçi ve fırsat eşitliğine dayanan anlayışı benimseyen çeviri eğitiminden söz etmek mümkündür (agy, 2012). Bu açıdan ele alındığında, çeviri eğitimine yönelik benimsenen yeni bakış açılarının kesiştiği ortak değerleri Rico şu şekilde ifade etmektedir (2010: 92-93):

> "Öğrenciyi özgür ve yaratıcı kılan, motive eden, *öz-değerlendirme yetilerini geliştiren, çeviri sektörünün gereksinimlerini göz önünde bulunduran ve en önemlisi de öğrencinin, yeni medya ve iletişim teknolojilerini etkin bir şekilde kullanabilmesini öngören bir çeviri eğitimi alanının tasarlanması gündeme getirilmektedir*".

Yeni medya ve iletişim teknolojileriyle birlikte çeviri eğitiminin dönüşmekte olan yeni yüzü, *eleştirel yeni medya okuryazarlığına* ilişkin kavrayışın altını çizmektedir. Bu çerçevede, yeni medya okuryazarlığı, kullanıcının, internette risk yaratabilecek çeşitli risk yaratabilecek çeşitli niteliksiz ve/veya sakıncalı içeriklere erişim konusunda bir çeşit farkındalıkla donatılması, nitelikli enformasyon kaynaklarına ulaşabilmesi, yeni medya ortamlarında etik ihlallerde bulunmaması ve etik ilkelere uygun davranabilmesi konusunda güçlendirilmesi için bir yöntem önermektedir (Binark ve Bayraktutan, 2013: 44). Bu bağlamda, ağ toplumuyla birlikte, Yves Gambier, çevirmenin, medyalararası iletişim uzmanlığı kazanması yönündeki gerekliliği, yeni medya okuryazarlığı perspektifinden hareketle şu şekilde ifade etmektedir (2009: 5-6):

> *"Çevirmenden, yeni çoklu medya teknolojilerinin sunduğu çeviri ortamlarına ve araçlarına uyum sağlayabilmesi ve bu ortamlarda rahat hareket edebilmesi beklenmektedir. Çevirmenin, söz konusu olan yeni medya platformlarının sunduğu ortamlarda karşılaşacağı etik sorunlara karşı nasıl tavır alabileceği konusunda bilinçlendirilmesi kaçınılmazdır".*

Görüldüğü üzere, enformel eğitim ortamları, sosyal medya tabanlı çeviri uygulamaları, çeviri odaklı fan toplulukları ve yeni medya okuryazarlığı gibi ağ toplumuna ilişkin değerlerin yükselmesiyle birlikte, çeviri eğitiminin yenilenen yüzüne ya da başka bir deyişle bu alanda yaşanan dijital açılıma dikkat çekilmektedir.

3. Sahadan İlk Sesler, Seslerin Dinlenmesi ve Değerlendirilmesi

Bu araştırma kapsamında, Yıldız Teknik Üniversitesi Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü Fransızca Mütercim-Tercümanlık Anabilim Dalındaki öğrencilerin gündelik hayatta sosyal medya ağlarına yönelik kullanım alışkanlıkları ortaya konmaktadır. Ardından, öğrencilerin çevrimiçi fan topluluklarında gerçekleştirilen çeviri hareketlerine yönelik farkındalık düzeyleri tespit edilmektedir. Bu bağlamda, ilgili öğrencilerin verdikleri yanıtlar çözümlendiğinde, çevrimiçi fan topluluklarında öne çıkan çeviri merkezli uygulamaların, mevcut çeviri eğitim modellerine eklemlenmesinin önemi gündeme getirilmektedir.

Burada önemli olan, sahadan gelen ilk seslerin ya da alana katılan genç çevirmenlerin sürdürülebilir bir ilişkisellikle takip edilip, çeviri/gereksinim/piyasa üçlüsü kapsamında farkındalıklarını arttırma, yetenek/istek/bilgilerini geliştirme ve çeviri yaklaşımlarının da söz konusu değişim/dönüşümlerle yeniden yapılanmalarına hassasiyeti açık tutmaktır.

Araştırma bağlamında aşağıdaki dört soruya yanıt aranmaktadır:

1. Öğrenciler günlük hayatlarında hangi sosyal medya platformlarını, niçin kullanıyorlar?

2. Öğrenciler çevrimiçi fan topluluklarından hangilerini, ne amaçla takip ediyorlar?

3. Öğrenciler, söz konusu olan çevrimiçi fan topluluklarında çevirmen olarak yer alıyorlar mı?

4. Öğrenciler, çevrimiçi fan topluluklarını, çeviri derslerinde eğitim amaçlı kullanmak istiyorlar mı? Bu konuya yönelik öğrencilerin olumlu ve/veya olumsuz görüşleri nelerdir?

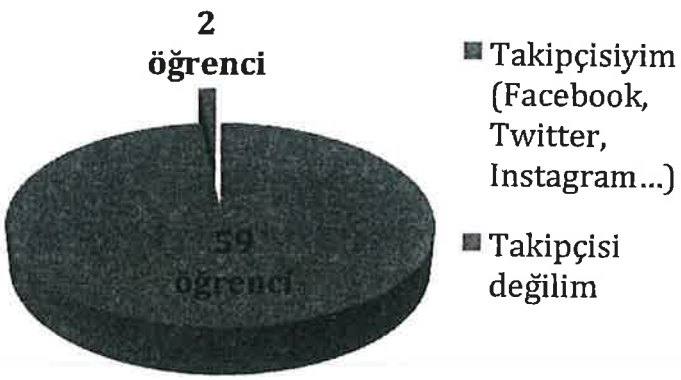
Araştırma evrenini, Yıldız Teknik Üniversitesi Fransızca Mütercim Tercümanlık Bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem ise, ilgili bölümde farklı seviyelerde eğitim gören ve rastlantısal yöntemle seçilen 61 öğrenciyi kapsamaktadır. Anket çalışması, örneklem grubuna Mayıs 2014-Kasım 2016 tarihleri arasında uygulanmıştır. Anketin uygulandığı öğrenciler, 18-24 yaş arasında olmakla birlikte cinsiyet bakımından karma bir grup oluşturmaktadır. Araştırmanın amaçları çerçevesinde yapılan çalışmada, nitel çözümleme yöntemlerinden biri olan betimsel analiz tekniğine başvurulmaktadır. Nitel çalışmalar, araştırmaya katılanların bir konu üzerindeki düşüncelerini belirlemek üzere kullanılmaktadır. Bu yaklaşım kapsamında, elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenmekte ve yorumlanmaktadır (Yıldız ve Şimşek, 2013). Araştırma konusu kapsamında, öğrencilere, altı sorudan oluşan bir anket formu hazırlanmıştır. İlk beş soru kapalı uçlu ve birden fazla yanıt seçeneği olan sorulardan oluşmaktadır. Son soru ise açık

uçludur. Sözü edilen ilk beş soruda, sırasıyla, -öğrencilerin sosyal medya ağlarına ve paylaşım sitelerine yönelik kullanım alışkanlarının, -en çok kullandıkları sosyal ağın, -sosyal ağları kullanım sıklıklarının ve -sosyal medya kullanım amaçlarının tespit edilmesi hedeflenmektedir. Açık uçlu olan son soru kapsamında, sosyal medya kaynaklı çevrimiçi fan topluluklarının sunduğu ortamların, çeviri eğitiminde kullanımına yönelik öğrencilerden düşüncelerini eleştirel bir bakış açısıyla ifade etmeleri beklenmektedir.

Araştırma bulguları, anketin uygulandığı bölümdeki öğrencilerin arasından seçilen, dersleri düzenli bir şekilde takip eden denek grubu öğrencileriyle sınırlıdır. Bunun yanı sıra, araştırma bulguları, denek grubundaki öğrencilerin anketin yapıldığı tarihteki sosyal medya ağlarına ilişkin kullanım alışkanlıklarını yansıtmaktadır. Aynı zamanda, anket yöntemiyle toplanan verilerin güvenirliği ve geçerliliği veri toplamada başvurulan bu tekniğin özellikleri ile sınırlıdır. Mülakat, gözlem gibi tekniklerin kullanılmayışı, araştırmanın diğer bir sınırlılığını oluşturmaktadır.

61 öğrenci tarafından anketin ilk altı sorusuna verilen yanıtlar, aşağıda yer verilen grafikler aracılığıyla çözümlenmektedir. Açık uçlu olan son soru kapsamında, öğrencilerin ifadelerinde öne çıkan kavramlara yönelik tematik bir çözümleme yöntemi kullanılmaktadır.

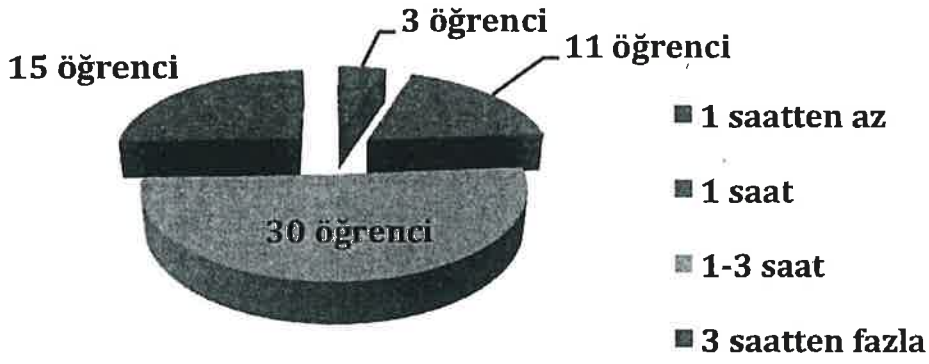
3.1. Öğrenciler hangi sosyal medya ağlarını kullanıyorlar?

Grafik 1: *Sosyal Medya Ağları*

Öğrencilere, sosyal medya ağlarını kullanıp kullanmadıkları ve en çok hangi sosyal ağları kullandıkları sorulduğunda, 59 öğrencinin (%98) sosyal medya ve paylaşım ağlarını kullandıkları, 2 öğrencinin (%2) ise sosyal ağlardan hiç birini kullanmadıkları sonucuna ulaşılmaktadır. *Facebook*, *Twitter*, *Instagram* vb. içerik paylaşım siteleri en çok tercih edilen sosyal ağlardır (bkz. Grafik 1).

3.2. Öğrenciler sosyal medya ağlarını günde kaç saat kullanıyorlar?

Grafik 2: *Sosyal Medya Ağları ve Kullanım Sıklıkları*

Öğrencilere sosyal medya ağlarına yönelik günlük kullanım süreleri sorulduğunda, 15 öğrenciden oluşan (%25) kesim, günde 3 saatten fazla bir zaman dilimini sosyal ağlarda geçirdiklerini belirtmektedirler. 30 öğrenci (%51) 1-3 saat arası; 11 öğrenci (%19) 1 saat; 3 öğrenci (%5) ise sosyal medya ağlarını 1 saatten az kullandıklarını bildirmektedirler (bkz. Grafik 2).

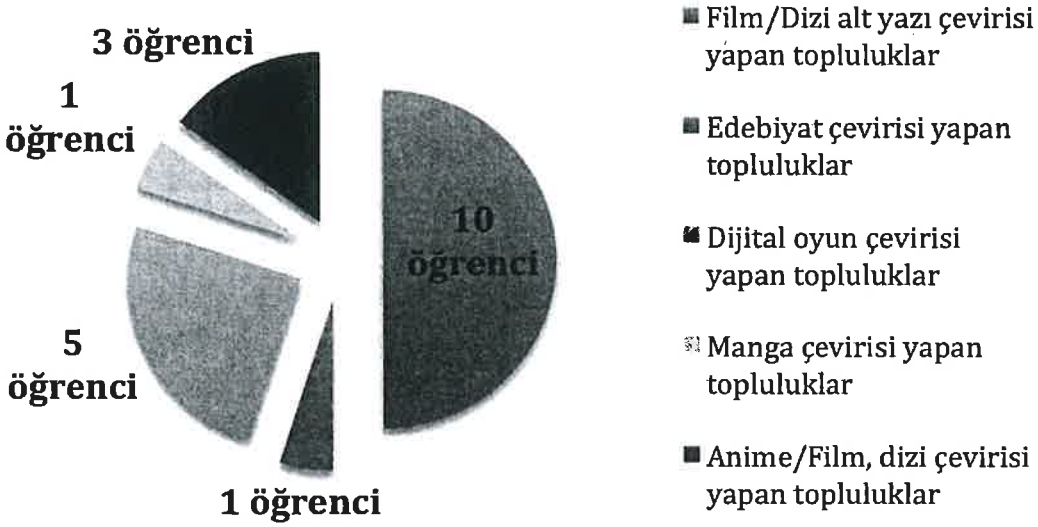
3.3. Öğrenciler çeviri odaklı fan topluluklarını tanıyorlar mı?

Grafik 3: *Çeviri Odaklı Fan Toplulukları ve Tanınırlıkları*

Örneklem grubunu oluşturan 61 öğrenciye, çevrimiçi fan topluluklarına yönelik farkındalık düzeyleri tespit edilmek üzere hazırlanan soruda, 41 öğrenci (%67) söz konusu olan topluluklardan haberdar olmadıklarını belirtmektedirler. Sadece 20 öğrencinin (%33), çevrimiçi fan topluluklarını tanıyor oldukları sonucuna ulaşılmaktadır (bkz. Grafik 3).

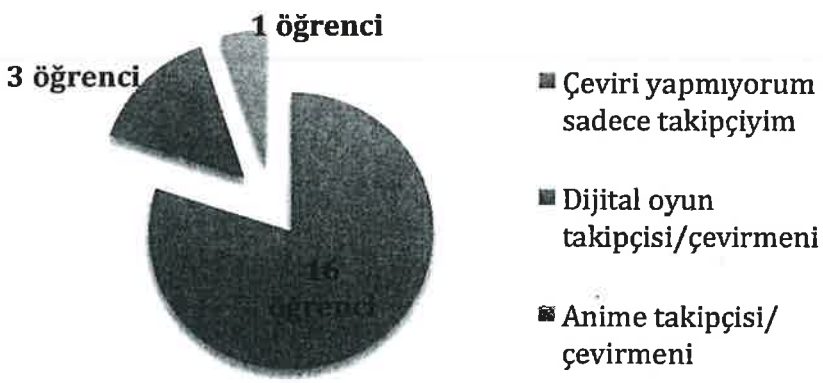
3.4. Öğrenciler söz konusu olan bu topluluklardan hangilerini takip ediyorlar?

Grafik 4: *Çevrimiçi Fan Toplulukları ve Takipçi Sayıları*

Bir önceki soru kapsamında, çevrimiçi fan topluluklarından haberdar olduklarını ifade eden 20 öğrenciye, çeviri pratiğine odaklanan çevrimiçi fan topluluklarından hangilerini takip ettikleri sorulduğunda; 1 öğrenci (%5) manga çevirisi, 1 diğer öğrenci (%5) ise edebiyat çevirisi yapan toplulukları takip ettiklerini belirtmektedirler. 3 öğrenci (%15), film/dizi alt yazı ve anime çevirileri yapan toplulukların her ikisini de takip ettiklerini bildirmektedirler. Bunların yanı sıra, 5 öğrenci (%25) dijital oyun çevirisi yapan toplulukları takip ederken, çoğunluğu oluşturan 10 (%50) öğrenci sadece film/dizi altyazı çevirisi yapan toplulukların takipçileridir (bkz. Grafik 4).

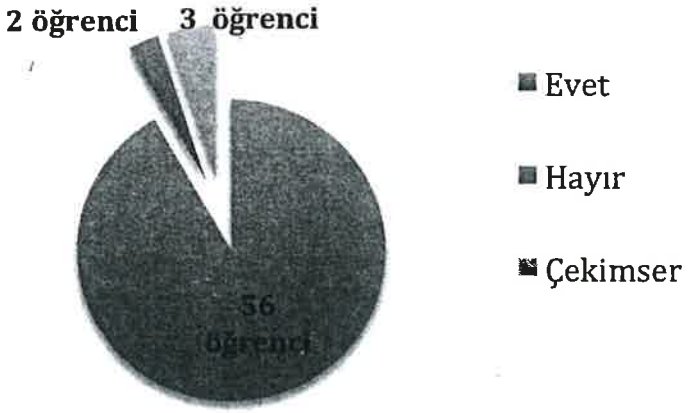
3.5. Öğrenciler sözü edilen bu toplulukların hangilerinde çevirmen olarak yer alıyorlar?

Grafik 5: *Çevrimiçi Fan Toplulukları, Takipçiler ve Çevirmenler*

Bir önceki soruya yanıt veren 20 öğrenci arasından 4 öğrenci çevrimçi topluluklarda hem takipçi hem de çevirmen olarak görev almaktadır. Bu kapsamda, 3 öğrenci (%15) dijital oyun çevirisi yaparken, sadece 1 öğrenci (%5) anime çevirisi yapmaktadır. 16 öğrenci (%80) ise, ilgili topluluklarda sadece takipçi konumunda yer almaktadır (bkz. grafik 5).

3.6. Öğrenciler, çevrimiçi fan topluluklarının sunduğu çeviri odaklı uygulamaları eğitim süreçlerinde kullanmak istiyorlar mı?

Grafik 6: *Çevrimiçi Fan Toplukları ve Çeviri Eğitimi*

Bu soru, anket çalışmasının uygulandığı 61 öğrenci tarafından yanıtlanmaktadır. Bu konuya yönelik 56 öğrenci (%92) olumlu bir yaklaşım sergilemektedir. 2 öğrenci (%3), sosyal medya tabanlı çeviri eğitimi uygulamalarını derslerde kullanmak istemediklerini belirten bir ifade kullanmaktadır. 3 öğrenci (%5) ise, bu konuya yönelik çekimser bir tavır ortaya koymaktadır (bkz. Grafik 6).

3.7. Çeviri odaklı fan topluluklarının eğitim süreçlerinde kullanımına yönelik öğrencilerin yaklaşımları nelerdir?

Bu soru çerçevesinde elde edilen veriler, aşağıda belirtilen tematik başlıklar altında değerlendirilmektedir. Çevrimiçi fan topluluklarının sunduğu uygulamaların, çeviri eğitimi derslerine eklemlenmesine yönelik olumlu tavır sergileyen 56 öğrenciye (%92) ait cevapların tümüne yer verilemeyeceği için her bir temayı destekleyen örnekler üzerinde durulmaktadır. Bu bağlamda, öğrenci görüşleri atanan kodlar(Ö1.... **Ö61) aracılığıyla aşağıdaki tablo 1'de yer almaktadır.**

Tablo 1: Öğrenci Görüşleri ve Tematik Çözümleme

Temalar	Görüşler
Motivasyon ve verimlilik	*Ö1: "Gündelik hayatımızda, devamlı içinde bulunduğumuz bir ortam olduğu için, derslerde bu uygulamaları kullanmak benim açıdan daha motive edici."* *Ö4: "Çeviri derslerine olan ilgimin artacağını düşünüyorum."* *Ö6: "Bu uygulamaya katılırım. Çünkü, herkes büyükten küçüğe, sosyal medya uygulamalarından haberdar ve aktif olarak kullanıyor. Bunun daha motive edici ve ilgi çekici olduğunu düşünüyorum."*
Yenilikçi, farklı ve orijinal	*Ö2: "Sıradanlıktan, tekdüzelikten uzak bir çalışma ortamı olduğunu düşünüyorum."* *Ö23: "Bu tür yeniliklerin bizler için çok yararlı olacağını düşünüyorum. İlerde profesyonel çevirmen olacağımızı düşünürsek sosyal medyayı çeviri amaçlı da kullanmayı öğrenmeliyiz. Çevrimiçi topluluklarda hiç tanımadığımız kişilerle ortak çeviriler yapmak çok keyifli olsa gerek."* *Ö22: "Derslerimizde farklı teknikler kullanmalıyız. Hele ki sosyal medya temelli ders işlemek çok orijinal bir fikir."* *Ö50: "Çeviriyle ilgili her alanda yetkin olmak isterim. Olabildiğince her çeviri teknolojisini bilmek, ucundan da olsa içinde olmak benim için önemli."*
Katılım, işbirliği, paylaşım	*Ö3: "Benimle aynı ilgi alanları ve zevkleri olan diğer insanlarla tanışma fırsatı yakalayacağım".* *Ö10: "Daha hızlı ve daha verimli olacağını düşünüyorum. Kendi alanımda çalışan diğer çevirmenlerle iletişim kurmakta yardımcı olacaktır."* *Ö14: "Kesinlikle isterim çünkü bu tür ortamlarda kendi ilgi alanımdaki insanlarla çalışmak çok daha keyifli. Bu sayede kesinlikle verimin artacağını düşünüyorum."* *Ö55: "Sosyal medya artık günümüzün en önemli parçası olduğu için daha interaktif şekilde arkadaşlarımızla çalışabiliriz."*
Hareket kabiliyeti sağlayan, hızlı, anlık ve etkileşime açık	*Ö7: "Zaman olarak daha tasarruflu ve gelişimsel olarak verimli olacağını düşünmekteyim."* *Ö17: "Daha anlaşılır veya çekici bir ortam olduğunu düşünsem de, çevirinin hızını arttırmak için ve zaman kazanmak adına bu tür sosyal ağlarda yer alınabilir."* *Ö30: "Teknik çeviri derslerimizde teknolojiyi kullanıyoruz ancak sosyal medya eşliğinde çeviri yapmak bizleri interaktif bir ortama taşıyacaktır."* *Ö58: "İstediğim zaman ulaşabilmem, bunların kullanılmasını istememdeki temel neden. El altında ve kolay!"* *Ö60: "Eğer içeriği daha renkli hale getirirseniz, motivasyon artacaktır. Facebook hesabı açın ve öğrencilere bunun sorumluluğunu verin, orada çeviri yapsınlar, video paylaşsınlar, bunun sorumluluğunu verin. Gerçekten eğitim sisteminin özgür hareketlere ihtiyacı var. Böyle bir alan sosyal medyada yaratılabilir".*
Dillerarası/ kültürlerarası/ medyalararası iletişim ve yeni medya okuryazarlığı	*Ö4: "Yabancı dillerimi daha kolay geliştirebilirim."* *Ö21: "Farklı kültürel ortamlarda nasıl çeviri yapıldığını görebileceğim."* *Ö24: "Değişik dilleri ve kültürleri tanıma fırsatı yakalayabiliriz."* *Ö54: "Çevirmen olarak yeni medya okuryazarı olmamız gerek. Bunun için de sosyal medya uygulamalarını ve online uygulamaları kullanmayı öğrenmeliyiz."* *Ö61: "Teknoloji okuryazarlığı konusunda yetkin olmak istiyorum."*

Öğrencilerin çevrimiçi fan uygulamaları etrafında yükselen çeviri eğitimine yönelik olumlu düşünceleri, *motivasyonu ve verimliliği arttıran, yenilikçi, farklı, orijinal, katılımcı, işbirlikçi, paylaşımcı, hızlı, anlık* ve *etkileşime açık iletişim ortamı* ile *yeni medya okuryazarlığı* gibi öne çıkan temalar etrafında kavramsallaşmaktadır.

Diğer bir taraftan, son soru kapsamında, 3 öğrenci (%7) çevrimiçi fan topluluklarında gerçekleşen çeviri pratikleri hakkında *hiçbir bilgiye sahibi olmadıkları* için, bu konuya yönelik çekimser bir tavır içerisinde olduklarını sözlerine eklemektedirler. Geriye kalan 2 öğrenci (%4) ise, bu tür bir çeviri eğitimi uygulamasının *zaman kaybına* yol açacağını belirten olumsuz görüşler paylaşmaktadırlar.

4. Sonuç Gözlemleri ve Tartışma

Yeni toplumsallıklarla teknolojinin buluşması hedef kitleyi farklı yerlere taşımaktadır; farklı beğeniler, farklı mekanlar, farklı davranış biçimleri, dijital ortamı günlük pratiklerle paylaşımcı ortak bir üretim alanı konumuna getirmektedir. Böylece, çeviri eğitiminde de nesillerarası çatışmayı engelleyecek bir ortamın hazırlanması, uyumlu dinamiklerle değişken aktörleri içine alan yeniden bir yapılanmaya gidilmesi kaçınılmazdır.

Yeni hedef kitle, popüler kültürle iç içe, mizahtan beslenen ve mizahı besleyen, çoklu düşünme yetisine sahip, teknolojik araçları çok iyi kullanabilen bir nesilden oluşmaktadır. Hem üreten hem tüketen bu kitle, tam anlamıyla birer üreten tüketicidir kuşkusuz. İlişkiselliğin hiyerarşik yapıdan uzaklaştığı bu bağlamda, eğitmen-öğrenci, öğrenci-öğrenci arasındaki etkileşimi arttıran farklı ortamlar, farklı eyleyiciler, eğitim dinamiklerini yeniden oluşturmaktadır. Eğitim sisteminin, öğrenciyi pasifleştirmediği, ötekileştirilmediği, demokratik bir altyapıya dayalı, öğrencinin katılım ve paylaşım cesaretini ve motivasyonunu kırmayan bir öz-eğitim modeli olarak düzenlenmesi öngörülmektedir.

Anket çalışmalarından elde edilen bulgular, denek grubunu oluşturan geleceğin çevirmenlerinin, sosyal medyayı sıklıkla kullanmalarına karşın, çeviri uygulamalarına yönelik dijital ortamlar konusunda farkındalıklarının az olduğunu göstermektedir. Ancak, sosyal medya bağlantılı çevrimiçi fan topluluklarına, çeviri eğitimi alanı olarak başvurulmasına yönelik öğrenciler olumlu bir yaklaşım benimsemektedirler. Bu bağlamda, sosyal medya tabanlı çeviri eğitimi ortamlarının niteliklerine yönelik öğrencilerin görüşlerinde vurguladıkları yenilikçi, katılımcı, işbirlikçi, paylaşımcı, hızlı, dillerarası ve kültürlerarası etkileşime açık gibi kavramlar oldukça dikkat çekicidir. Bununla birlikte, çeviri eğitimi alan öğrencilerin, eleştirel *yeni medya okuryazarlığı*na yönelik kuramsal ve uygulamalı düzlemlerde güçlendirilmesi kaçınılmazdır. Dijital teknolojiler tarafından sağlanan geniş çaplı bilgi ortamında, her birey gibi öğrenci de sadece tüketici olarak değerlendirilmemelidir. Bundan

böyle karşı karşıya kalınan tabloda, öğrenci içerik üretmekte/oluşturmakta ve/veya eklemektedir. İlgili ders içeriği kapsamında, öğrencinin bir çeviri eğitimi alanı olarak deneyimleyeceği sosyal medya ortamlarına ilişkin farkındalığını ve bilinçli üretim/tüketim becerilerini geliştirmesi oldukça önemlidir. Yorum ve bilginin iç içe geçtiği ya da başka bir deyişle ham bilgiyle, bilginin karıştığı sosyal medya ortamlarında, öğrenci bilgiyi ayıklayıp, tahlil edip sentezleme yetisi kazanmalıdır. Dijital ortamdaki eksik, yanlış, yanıltıcı ve yanlı bilgilendirmenin önüne geçmek için, öğrenci, doğru bilgiyi süzebilecek düşünme yetkinliğiyle donatılmalıdır. Bireysel pratiklerin önünü açan sosyal medya ortamlarında, öğrenci, bilgiye eleştirel yaklaşan, düşünceleri akılcılık süzgecinden geçiren en önemlisi de sağduyunun sesini dinleyen bir yeni medya okuryazarı konumuna ulaştırılmalıdır. Çünkü söz konusu öğrencilerin, -hedef kitlenin- yeni toplumsallıklar etrafında çeviri eğitimi derslerine yönelik beklentilerinin dönüştüğü bir kez daha kanıtlanmaktadır.

Bu durumda, ders içeriklerinin hedef kitlenin özellikleri ve sosyal değişimleri/gelişimleri kapsamında yenilenmeleri ve piyasa koşullarıyla tekrar güncellenmeleri oldukça önemlidir. Öğrencilerle yapılacak anketlerle ortam ve gereksinimleri sürekli sorgulanmalı ve toplanan verilerle söz konusu ders(ler) yeniden canlandırılmalıdır. Alandaki tüm eyleyicileri kapsayan, çok yönlü düşünümsellikle ya da bir tür denetleyici yüzleşmeyle ve ilişkisellikle, çeviri eğitiminin tekrardan bir yapılanma/yapılandırma süreci içinde, sürdürülebilir eğitim politikalarıyla desteklenmesi kaçınılmazdır. Böylece, öğrencinin bilinçlendirilmesi, yeni medya okuryazarlığının merkeze oturtularak, yeni derslerin açılması ve çeviri akademisyenlerinin özellikle yönlendirici konumunda etkin görevler üstlenmeleri beklenmektedir. Katılımcı/paylaşımcı odaklı bir çeviri eğitimi, bu yeni hedef kitlenin daha dinamik olması ve hareket kabiliyetini geliştirmesi ve toplumsal bilincini yükseltmesi bağlamında şüphesiz etkin bir rol üstlenecektir. Son olarak da, çeviri eğitimi veren bölümlerin akademik kadrolarının, yeni medya ve iletişim ağları konusundaki gelişmelerle ilgili farkındalıklarının arttırılması ve yurtiçi/yurtdışı düzenli formasyonlardan faydalandırılmaları için yeniden yapılanmaya gidilmesi önem taşımaktadır.

NOTLAR

1 Anahtar kavramlar, metin içi ilk kullanımlarında yazarlar tarafından italik karakterle belirtilmektedir.

2 İngilizcesi *online passionate affinity-based learning spaces* (Gee ve Hayes, 2011) olan kavramın, metin içindeki Türkçe çevirisi çalışmanın yazarları tarafından önerilmektedir.

3 Henry Jenkins tarafından önerilen *online fan communities* (ing.) kavramı, Türkçe'ye çalışmanın yazarları tarafından çevrimiçi *fan toplulukları* olarak çevrilmektedir. Fan kavramı, fanatik sözcüğünün kısaltılmış halidir. Eğitim alanında meydana gelen dönüşümleri inceleyen Jenkins (2006), fan topluluklarına ait üretim pratiklerinin, internet ortamına taşınmasıyla birlikte görünürlük kazandıklarının altını çizmektedir. Araştırmacı, teknolojik dönüşümlerle birlikte gönüllük esasına dayanan ve amatör kullanıcılardan oluşan fan topluluklarının kültürlerarası diyalog ortamındaki önemini vurgulamaktadır. Fan kullanıcılar, ileri düzeydeki teknoloji kullanım yetileriyle ve yaratıcı düşünce biçimleriyle, kültürel üretim alanlarında etken kimliklere sahiptirler.

KAYNAKÇA

1. Binark, Mutlu; Bayraktutan, Günseli, *Ayın Karanlık Yüzü: Yeni Medya ve Etik.* Kalkedon Yayınları, İstanbul, 2013.
2. Castells, Manuel (2008). *Ağ Toplumunun Yükselişi.* Çeviren Ebru Kılıç. Bilgi Üniversitesi Yayınları. İstanbul.
3. Desjardins, Renée. "Facebook me! : Arguing in favour of using social networking as a tool for translator training", in *Translation as social activity community translation 2.0* , University Press Antwerp, Belgium, 2011, 175-193.
4. Edfeldt, Chatarina; Fjordevik, Anneli; Inose, Hiroko, "Fan culture as an informal learning environment", 10/10/2016 tarihinde http://du.diva-portal.org/smash/get/diva2:549613/FULLTEXT0 adresinden erişildi.
5. Gambier, Yves, "Competences for professional translators, experts in multilingual and multimedia communication", 10/10/2016 tarihinde http://ec.europa.eu/dgs/translation/programmes/emt/key_documents/emt_competences_translators_en.pdf adresinden erişildi.
6. Gee, James Paul; Hayes, Elisabeth, *Language and learning in a digital age,* Routledge Publisher, New York, 2011.
7. Inose, Hiroko, "Scanlation - What fan translators of manga learn in the informallearning environnement", in *The Proceedings Book of ISLC*, 2012, 73-82.
8. Jenkins, Henry, *Fans, bloggers and gammers*, New York University Press, New York, 2006.
9. O'Hagan, Minako, "Fan translation networks; an accidental translator training environnement", *Translator and interpreter training*, New York, Continuum International Publishing Group, New York, 2008, 158-183.
10. Olvera-Lobo, Maria Dolores ; Gutierrez-Artacho, Juncal, "Academic use of custom social networks in translation training", in *Perspectives: Studies in Translatology, 22*(2), Routledge Language and Linguistics, İngiltere, 2014, 282-289.
11. Prensky, Marc, "Digital natives, digital immigrants, part II: Do they think really differently", in *On the horizon,* 9(6), NCB University Press, Amerika, 2001, 1-9.
12. Rico, Celia, "Translator training in the European Higher Education Area. Curriculum design fort he Bologna Process. A case study", in *The interpreter and translator trainer,* 4(1), St. Jerome Publishing, Londra, 2010, 89-114.
13. Şener, Gülüm, "Toplumsal Mücadele Alanı Olarak Sosyal Medya", in *Sosyal medya ve Ağ Toplumu: Kültür, Kimlik, Siyaset,* Haz: Can Bilgili, Gülüm Şener, Grafik Tasarım Yayıncılık, İstanbul, 2013, 253-271.
14. Şimşek, Hasan; Yıldırım, Ali, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri.* Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2013.